

Conceptual i minimalista, aquesta obra ha guanyat el premi
FAD 1990 d'arquitectura d'espais urbans

Condicionament del moll de la Riba, al Port de la Selva

Carles Bosch

Joan Lluís Frigola

ARQUITECTES

La intervenció arquitectònica que, per encàrrec de la Comissió de Ports de Catalunya del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, s'ha dut a terme als espais del moll de la Riba, al Port de la Selva (Alt Empordà), ha estat guardonada amb el premi FAD 1990.

L'àmbit objecte de l'actuació, que essent una fita visual a la façana del port, presentava una confusió d'imatges i de possibles utilitats, va determinar un tractament minimalista que, d'una banda, ha aclarit la problemàtica del seu ús i, d'una altra, ha potenciat el seu caire d'obra pública.

La badia del Port de la Selva la podem considerar dividida en tres parts perfectament diferenciades: una definida per l'entrada d'Albera al mar, una altra, per la platja, de sorra fina, i l'altra, per l'assentament urbà a l'inici del massís del cap de Creus, que comença en el promontori del far i acaba a la Lloia i el moll gros de pesca.

D'entre aquests límits, el poble s'assenta a la vora del mar salvant desnivells, petites cales i ports naturals, tots relligats pel carrer del Mar. Hem de fer esment al port de Reig, part emblemàtica perquè és des d'on es tirava l'art per a la pesca de la tonyina.

L'àmbit d'actuació

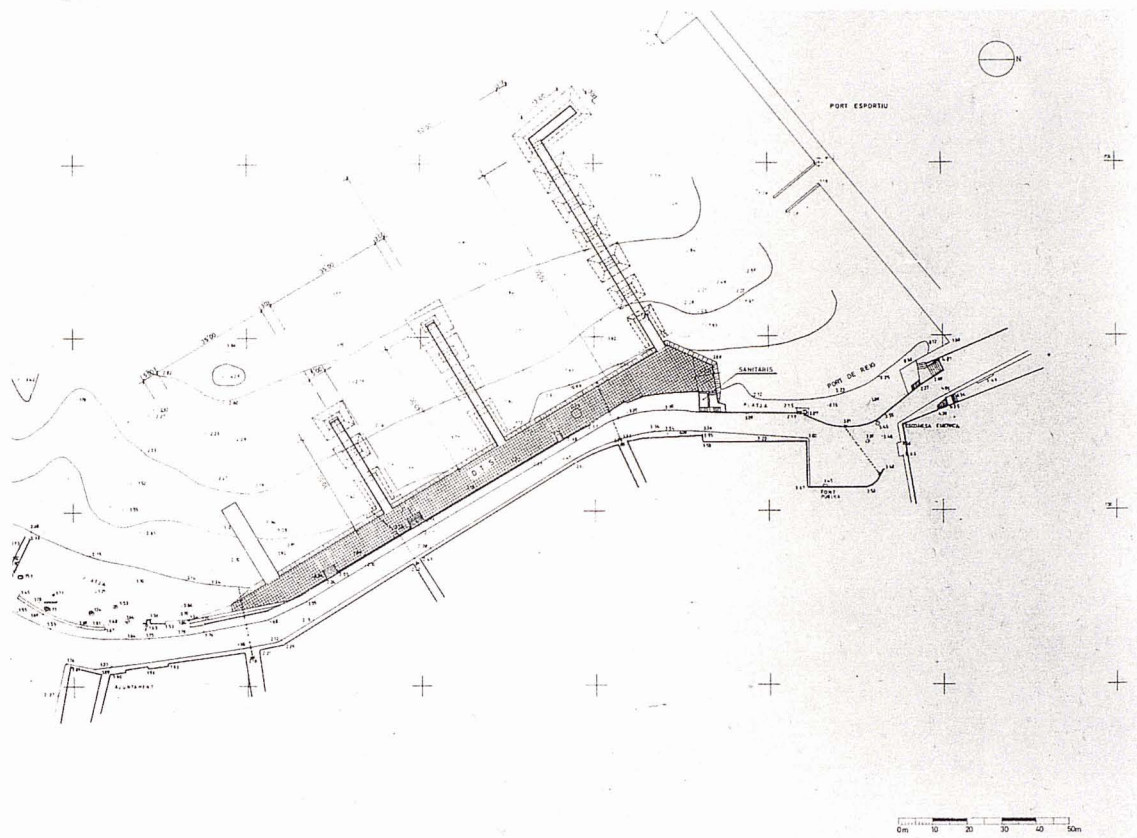
El nostre àmbit d'actuació comprèn el tros que, paral·lel al carrer del Mar, d'on sortien quatre pantalans per a l'amarratge d'embarcacions de pesca i d'esbarjo, va de la petita platgeta davant de l'Ajuntament, al final del port Reig, (on la Comissió de Ports de Catalunya guanyà superfície al mar amb la construcció del moll de la Riba).

Les característiques més sobresortints d'aquest espai són la seva rasant, deprimida en relació amb el carrer del Mar, i la seva situació, de vora o de límit, entre el poble i la badia. Visualment s'entén com una esplanada llarga, pa-

La intervenció ha pretès mantenir la imatge del moll, sense pretendre convertir-la en la d'un passeig urbà.

L'àmbit d'actuació, entre la platja davant l'Ajuntament i el final del port Reig.

rallera al carrer, sense cap ús evident, ja que sembla, bé un pas de vianants, exageradament ample, bé un moll per a accedir a les embarcacions amarrades als espigons. Per una altra banda, en la formalització de l'encàrrec ja va quedar perfectament clar el seu tractament superficial perquè no es qüestionaven els aspectes de l'estructura general de l'obra prèvia ni el tractament i forma dels esmentats pantalans.

Des d'un començament vàrem considerar que s'havien de resoldre els aspectes següents:

1- La definició del límits físics del nou moll.

2- Ateses les dimensions que tenia l'esplanada, més que no pas determinar uns usos concrets, s'havia de resoldre la proporcionalitat entre els usos evidents i les superfícies que s'havien d'ocupar.

3- La tria dels diferents materials i elements constructius havia estat desafortunada. Era prio-

ritari resoldre el tractament de l'escullera, el de l'alçat del mur de separació amb el carrer del Mar i els paviments.

4- Un estudi de l'impacte visual del moll des dels possibles recorreguts fets a peu o d'aproximació per mar revelava la seva importància, ja que apareixia com una fita visual contundent, que feia el paper de sòcol o basament de la façana marítima del port, el qual abans de les obres corresponia al carrer del Mar que havia quedat en un segon terme. Des del punt de vista dels vianants, des d'aquest carrer, els elements dissonants eren l'esplanada i les pedres de l'escullera, i des del punt de vista marítim, (o des de punts llunyans a l'altra banda de la badia) l'alçat del mur de separació amb el carrer i les pedres de l'escullera.

5- Com a conseqüència d'això que exposem i de l'intens trànsit que suportava el carrer del Mar, semblava absurda, per a un observador neutral, l'existència d'aquesta gran plataforma amb mi-

des i tractament semblants al carrer mateix i sense gairebé ús.

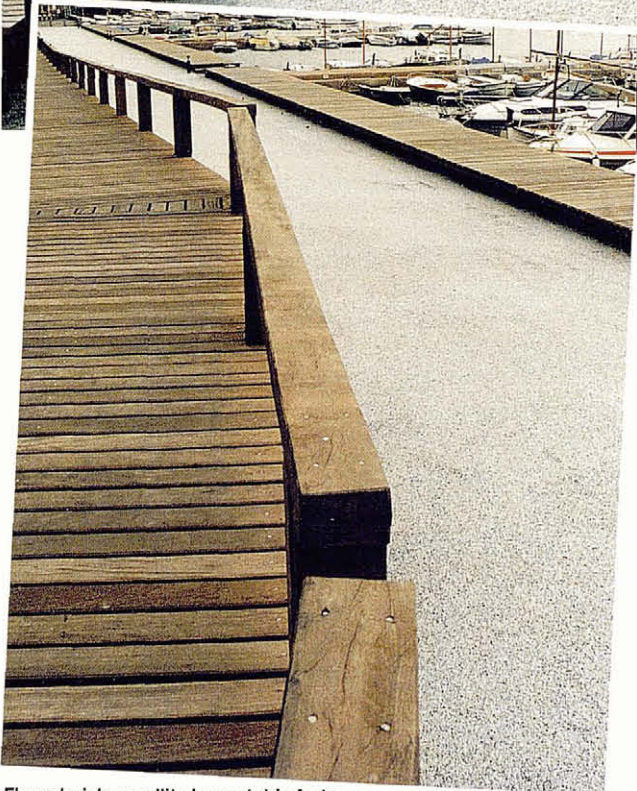
Aclarir l'ús

En definitiva, la problemàtica que s'havia de solucionar era donar al moll una imatge correcta i acabada que aclarís el seu ús d'accés a les passarelles i en possibilités alguns altres. Dit en uns altres termes, centrar-nos en la millora de les condicions qualitatives; concepte implícit en el mateix enunciat de l'encàrrec que vam rebre.

A partir de tot això que exposem, d'un estudi de la problemàtica existent i de les característiques del lloc, vam definir els objectius següents:

- Mantenir la imatge del moll, sense pretendre convertir-la en la d'un passeig urbà.

Ens semblava convenient, ateses les característiques de l'emplaçament, desfer la confusió d'imatge entre moll i passeig, volíem potenciar el moll perquè considera-

Els materials escollits han estat la fusta de "bolondo" i un paviment asfàltic a base de gravetat blanca.

vem que d'aquesta manera, especialitzant-lo, ultra complir millor l'objectiu a què es destinava, obtindríem una imatge més clara, que no competia amb la del carrer.

- Fer una intervenció acotada, amb pocs elements, que es limités a resoldre correctament els problemes de trobades existents.

Aquest objectiu anava lligat a l'anterior ja que si no volíem convertir el moll en un passeig urbà ens convenia accentuar el caràcter minimista de la intervenció.

- Obtindre una imatge clara i endreçada.

Per a resoldre els problemes visuals esmentats abans ens inte-

Amb la millora de les característiques ambientals de la zona, s'han augmentat les possibilitats d'ús per al públic en general.

ressava d'obtenir una imatge neta, que anul·lés les connotacions d'obra inacabada que presentava, i potenciar el caire d'obra pública.

- Millorar les característiques ambientals per augmentar les possibilitats d'ús.

L'escàs ús que el públic en general feia del moll derivava, en part, del seu tractament inhòspit i segregat. Se n'havien de millorar les condicions per possibilitar-hi nous usos (a més del primari d'accés a las passarelles) que no fossin incompatibles amb els de la zona portuària, com els de passeig de vianants, o zona de repòs i jocs.

- Emprar pocs materials, bons, de fàcil manteniment i de resistència a l'envelliment.

Són condicions primordials per a una obra pública. Ens sembla innecessari de justificar-les.

- Aprofitar la intervenció per paliar els problemes de trànsit del carrer del Mar.

Semblava raonable pretendre que l'actuació no es limités a sistematitzar el moll de Ribera, sinó que es tingués present el context en què s'inseria per millorar les condicions.

Fusta de "bolondo"

L'obra que s'ha dissenyat es basa en els objectius indicats i es caracteritza pels criteris següents:

a) Encarem de manera frontal la resolució del problema de la indefinició de les vores del moll, és a dir, de l'escullera i del mur que el separa del carrer del Mar. En tots dos casos fem un tractament unitari, a base d'empostissat de fusta de "bolondo" perquè considerem que reuneix els avantatges següents:

- És un material de durabilitat provada i bon comportament en un medi agressiu.

- Permet realitzar una intervenció en certa manera sobreposada a l'estat actual del moll, sense que sigui necessari modificar cap dels elements que el componen, emmascarant-los i ocultant-los.

- S'adiu perfectament amb el caire mariner del sector i té connotacions càlides i també de construcció provisional, de poca entitat, que considerem especialment indicades.

Per al segon material important que hem de decidir, el de l'esplanada o passeig de ribera, hem adoptat un paviment asfàltic en fred, amb graveta blanca, segons model emprat per Josep Lluís Mateo i la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge en la seva intervenció a Ullastret (ESPAS núm.4, març-abril 1987). Aconsegüim així els avantatges d'un paviment econòmic, juntament a les d'absència de juntes i especeig, pròpies de passeigs urbans, que defugim. La resta de trobades i casos se solucionen amb peces prefabricades de formigó en massa.

b) Enderrocar el muret de protecció existent entre el carrer del Mar i el moll i col·locar una vorera d'empostissat de "bolondo" situa-

da a la rasant del vial, suportada per peus drets del mateix material ancorats al moll i que es falquen a les parts on tenen més alçada. Aconsegüim així ampliar indirectament la secció del carrer, i quan desplaçem el pas de vianants cap a la riba millorem molt la visibilitat sobre el moll i la seva accessibilitat. A més, obtenim un efecte de ressonància amb la passera situada sobre l'escullera, i amb els peus drets i el vol de la vorera, ocultem parcialment el mur i el poc reeixit edifici de serveis públics.

c) En arribar al port de Reig, el passeig de ribera segueix l'alineació de l'escullera i s'hi forma una plaça que va a parar al mar amb uns esglaons de formigó. La prolongació del moll permet d'obtenir nous punts d'atrada. Des d'aquest punt es pot accedir al carrer per una escala que puja adossada al bloc de serveis, o continuar la passejada per la riba, per una passera de formigó per damunt de la platja del port de Reig, fins a enllaçar amb els molls del Club Nàutic.

d) Es refà l'alineació del mur de contenció de la platja del port

de Reig per poder obtenir una corba suau, sense estrangulacions, i eliminar un punt de conflicte en l'accés a la resta d'instal·lacions portuàries.

Obra conceptual i minimalista

Aquesta obra va guanyar el premi FAD 1990, en l'apartat d'espais urbans, ex aequo amb la remodelació de la rambla de Catalunya de Barcelona, obra de Rafael Cáceres, Màrius Quintana i Jaume Graells.

És difícil d'extreure conclusions generals de les obres premiades enguany en el FAD, ja que un premi sempre és conseqüència dels criteris valoratius del jurat que l'atorga. A la vista, tant de les obres premiades com de les finalistes, seleccionades i presentades que coneixem, quasi podríem afirmar que el jurat ha apostat per obres conceptuals i minimalistes, i ha ignorat des de la selecció les obres que podrien estar inscrites en un neobarroquisme, principalment les de "l'estètica del disseny", cosa més evident encara en l'apartat d'interiorisme, en el qual, per una banda, el Gran premi es va donar a un interior efímer (la presentació del Canal Plus al Palau Sant Jordi) i, per l'altra, es va declarar desert el premi dedicat a l'apartat d'interiors d'ús públic, comercial i professional.

Això vol dir que hi ha hagut un canvi de sensibilitat? o, com al·lgun comentarista ha apuntat, que els excessos en pro del disseny han cansat la crítica?

L'esdeveniment és massa recent per a poder respondre d'una manera correcta a aquestes qüestions o a algunes altres que es vulguin formular. El que podem és fer esment a la constant matemàtica formulada per Llätzer Moix en un recent article: "Els corrents estilístics no cauen per decret sinó per naixement d'altres corrents que els superen o milloren".

C. B. ☐
JL. F. ☐